

Úvahy o reformě terciárního vzdělávání

Teze vystoupení na Akademickém fóru Jednoty českých matematiků a fyziků 15. 4. 2010

Zdeněk Jirásek

Jde o pokus shrnout některé obecné problémy a zároveň uvést i vlastní stanoviska k nim.

Úvodní otázka: Jaký je vlastně současný stav českého vysokého školství?

Možné odpovědi:

- a) Dobrý – opřeno například o fakt nesmírně dynamického růstu produktivity práce vzhledem k počtu studentů i vynakládaných prostředků – to ovšem hledisko kvantitativní; všestranná mezinárodní otevřenost – to již jednoznačně kvalitativní hledisko.
- b) Špatný, zaostávání, nezbytná změna struktur – argument o absenci čs. univerzit mezi „světovou elitou“.

Ustavení Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání – jde o podnětný krok paní ministryně Kopincové, která vymezila i základní úkoly:

- a) Návrh cílů komplexní reformy a jejich propracování, o nichž se rozhodne v budoucnosti.
- b) Aplikace zkušeností ze zahraničí a z materiálů OECD.
- c) Doporučení k podpoře studentů, změn financování a diverzifikaci.

Ocenitelný krok vytvářející prostor pro potřebnou diskusi, aplikace přirozeně odvislá na „společenské situaci“.

Nejfrekventovanější témata:

- A) Uplatňování boloňského procesu – vysoká míra mechanického řezu, v počátcích ano, dnes však výrazné změny i v koncepcích specifických bc. oborů.
Problém údajných 80 % pokračujících v mgr. studiu – zkušenosti např. z filozofických fakult rozdílné, mnohé obory bc. studium pevně zakotvené (zdravotnictví, státní správa aj.).
Vliv bc. studia na kvalitu – mám za logické, že pokud vzestup vysokoškolského vzdělání na 40-70 % populace, pak nesrovnatelné, pokud se týkalo pouze menší části obyvatelstva (např. 1-10 %), vše však „přirozený“ důsledek společenské zakázky.
Otázka VOŠ – několikrát diskutována, údajně lépe připravují pro praxi. Nepodařilo se však dané tvrzení konkretizovat.
Cesta k posunu kvality vzdělávání formována mimo jiné společenskou poptávkou.
Výběrovost mgr., tam kde účelná vazba na výzkum a vývoj, dr. studijní programy jasně výzkumné a vývojové zaměření.
- B) Školné – jasné stanovisko, že jeho případné zavedení přes politické rozhodnutí, případně věci budoucnosti.
- C) Vnitřní úpravy organizačního charakteru – nová kodifikace kompetencí (např. rektor-děkan).
Dle mého soudu však nelze narušit autonomii vysokého školství jako celku.
Hledání vyváženosti odpovědnosti a kompetencí (otázka AS).
Zvažování úlohy profesorů a docentů.

- D) Diverzifikace vysokých škol – chápáno jako akcelerátor kvality.
Nezbytná však jasná kritéria a otevřenost systému.
Problém „excelentních“ center na současné bázi např. VZ.
Spjat i problém akreditační – snad možnost skloubení institucí a programů.
Pozitivnost kontraktového financování.

Závěrem:

- Současný stav každopádně není alarmující.
- Pozitivní, že vedení MŠMT hledá cesty k akceleraci vývoje.
- Nelze opomíjet mnohostranné funkce vysokoškolského vzdělávání.